

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра Теоретичної механіки, машинознавства та роботомеханічних систем (№ 202)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Керівник проектної групи

(підпис)

Олег БАРАНОВ

(ініціали та прізвище)

«30» червня 2023 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА ОБОВ'ЯЗКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Моделювання та дослідження технічних систем (КП)
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 13 «Механічна інженерія»
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 131 «Прикладна механіка»
(код і найменування спеціальності)

Освітня програма: Роботомеханічні системи та комплекси
(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Харків 2023 рік

Робоча програма «Моделювання та дослідження технічних систем»
(назва дисципліни)

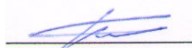
для студентів за спеціальністю 131 Прикладна механіка
освітньою програмою Роботомеханічні системи та комплекси.

« 21 » 06 2023 р., – 10 с.

Розробник: Степаненко Д. Р., асистент каф. 202 _____
(прізвище та ініціали, посада, наукова ступінь та вчене звання)

(підпис)

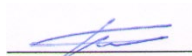
Баранов О. О., д.т.н., професор каф. 202 _____
(прізвище та ініціали, посада, наукова ступінь та вчене звання)

(підпис)

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри Теоретичної механіки машинознавства та роботомеханічних систем
(назва кафедри)

Протокол № 10 від «30» червня 2023 р.

Завідувач кафедри д.т.н., професор
(назва кафедри, науковий ступінь та вчене звання завідувача)

(підпис)

О.О. Баранов _____
(ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни (денна форма навчання)
Кількість кредитів – 2	Галузь знань <u>13 «Механічна інженерія»</u> (шифр і найменування) Спеціальність <u>131 «Прикладна механіка»</u> (код і найменування) Освітня програма <u>Роботомеханічні системи</u> <u>та комплекси</u> (найменування) Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	Обов'язкова
Кількість модулів – 1		Навчальний рік
Кількість змістовних модулів – 2		2023/2024
Індивідуальне завдання _____ (назва)		Семестр
Загальна кількість годин – 32/60		1-й
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 32 самостійної роботи студента – 28		Лекції*
		_____ годин
		Практичні, семінарські*
	32 годин	
	Лабораторні*	
	_____ годин	
Самостійна робота		
28 годин		
Вид контролю		
Диф. залік		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: $32/28=1,14$.

* Аудиторне навантаження може бути збільшене або зменшене на одну годину в залежності від розкладу занять.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення – формування моделей технічних систем та їх дослідження, оволодіння шляхами розробки моделей технічних систем.

Завдання – побудова моделей технічних систем, освоєння програмного продукту MATLAB для моделювання та дослідження технічних систем.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких **компетентностей**:

1) Загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК4. Здатність розробляти проекти та управляти ними.

ЗК5. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК6. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК7. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

2) Фахові компетентності спеціальності (ФК):

ФК3. Здатність до самостійної роботи і ефективного функціонування в якості керівника групи.

ФК4. Здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні висновки, знання та пояснення до фахівців і нефахівців, зокрема і в процесі викладацької діяльності.

Програмні результати навчання:

РН5. Самостійно ставити та розв'язувати задачі інноваційного характеру, аргументувати і захищати отримані результати та прийняті рішення.

РН6. Розробляти, виконувати та оцінювати інноваційні проекти роботизації виробництва з урахуванням інженерних, правових, екологічних, економічних та соціальних аспектів.

РН9. Організувати роботу групи при виконанні завдань, комплексних проєктів, наукових досліджень, розуміти роботу інших, давати чіткі інструкції.

РН11. Розробляти управлінські та/або технологічні рішення за невизначених умов та вимог, оцінювати і порівнювати альтернативи, аналізувати ризики, прогнозувати можливі наслідки

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення курсу «Проектування робототехнічних систем та комплексів» є базою для написання кваліфікаційної роботи.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Передпроектна стадія розробки.

Тема 1. Завдання до курсового проекту. Видача завдання до курсового проекту. Роз'яснення цілей і завдань при виконанні курсового проекту; правил оформлення і здачі курсового проекту. Складання графіку виконання курсового проекту.

Тема 2. Передпроектна стадія розробки роботу та етап «Технічне завдання». Вихідні данні для проектування. Стадія технічного завдання на проектування робота.

Тема 3. Загальні проектні рішення. Розробка концепції робота. Декомпозиція на принципах мехатроніки. Формування системи критеріїв якості. Вибір та оцінювання комплектуючих на етапі формування концепції. Формування загальних проектних рішень.

Змістовний модуль 2. Проектування механічної схеми маніпулятора робота.

Тема 4. Проектування кінематичної моделі робота. Послідовність прийняття проектних рішень. Вихідні данні для проектування. Опис кінематики метод матриць. Пряма та зворотна задача кінематики.

Тема 5. Проектування механізмів робота. Розрахунок приводів та їх регуляторів

Тема 6. Розробка динамічної моделі мехатронного пристрою. Вихідні данні для проектування. Проектування динамічної моделі робота в середовищі Matlab.

Тема 7. Проектування механічної моделі мехатронного пристрою. Розробка механічної моделі. Проектування сполучення з вихідною механічною ланкою. Опис приводів механізму.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
лекції		прак.р.	лаб.р.	інд.р.	сам.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовий модуль 1. Основи математичного моделювання.						
Тема 1. Завдання до курсового проєкту.	4		2	–	–	2
Тема 2. Передпроектна стадія розробки роботи та етап «Технічне завдання».	8		4	–	–	4
Тема 3. Загальні проєктні рішення.	8		4	–	–	4
Разом за змістовим модулем 1	20		10	–	-	10
Змістовий модуль 2. Моделі елементів та моделі паралельних розрахунків.						
Тема 4. Проектування кінематичної моделі робота.	8		4	–	–	4
Тема 5. Проектування механізмів робота.	8		4			4
Тема 6. Розробка динамічної моделі мехатронного пристрою.	10		6	–	–	4
Тема 7. Проектування механічної моделі мехатронного пристрою..	14		8	–	-	6
Разом за змістовим модулем 2	40		22	–	-	18
Усього годин	60		32	–	-	28

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кільк. год.
1	2	3
1	Структурна схема мехатронного пристрою.	2
2	Передпроектна стадія розробки мехатронного пристрою та етап «Технічне завдання».	2
3	Загальні проектні рішення по виробу.	4
4	Проектування робочих органів мехатронних машин.	4
5	Проектування кінематичних моделей механізмів мехатронних машин.	6
6	Розробка динамічної моделі мехатронного пристрою.	6
7	Проектування механічної моделі мехатронного пристрою.	8
	Разом	32

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Проведення аналізу сучасного стану робототехніки. Розробка функціональної структури робота (Тема 1)	2
2	Декомпозиція на принципах мехатроніки. (Тема 2)	4
3	Розробка загальних технічних рішень по виробу (Тема 3)	4
4	Розробка кінематичної схеми робота. Вирішення прямої та зворотної задач кінематики методом матриць (Тема 4)	4
5	Розробка моделі ДПТ та його ПД регулятора (Тема 5)	4
6	Розробка динамічної моделі в середовищі Matlab (Тема 6)	4
7	Розробка механічної 3D моделі стаціонарного робота (Тема 7)	6
	Разом	28

9. Індивідуальні завдання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
	Разом	

10. Методи навчання

Проведення практичних занять, консультації, самостійна робота студентів за матеріалами, опублікованими кафедрою (методичні посібники).

11. Методи контролю

Проведення контролю виконання практичних завдань, перевірка курсової роботи, фінальний контроль – у вигляді диференційного заліку.

12. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують студенти

12.1. Розподіл балів, які отримують студенти за виконання курсової роботи (проекту)

Пояснювальна записка	Ілюстративна частина	Захист роботи	Сума
до 20__	до 30__	до 50__	100

12.2. Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки:

Вміти розробити математичну модель маніпулятора починаючи з кінематичної схеми, розрахунку приводів, прямої оборотної задачі, та моделі в середовищі Matlab.

Необхідний обсяг умінь для одержання позитивної оцінки:

Вміти створювати модель маніпулятора. Створювати візуальну модель маніпулятора в MatLab. Налаштовувати роботу моделі на задані параметри.

12.3 Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру

Задовільно (60-74). Показати мінімум знань та умінь. Виконати всі індивідуальні завдання. Знати систему координат Денавіта-Хантерберга, та використовувати її для власних проектів. Уміти виконувати дії з матрицями та розраховувати пряму та обернену задачі. Уміти розрахувати та підібрати привід для маніпулятора. Виконувати моделювання в середовищі Matlab.

Добре (75-89). Твердо знати мінімум, захистити всі індивідуальні завдання, виконати всі КР, здати поза аудиторну самостійну роботу. Уміти: знаходити матрицю, обернену даній; розв'язувати системи алгебраїчних рівнянь. Розв'язувати задачі прикладного характеру і відтворювати 3Д моделі. Поєднувати 3Д моделі з моделями в Matlab і налаштовувати систему управління робота

Відмінно (90-100). Здати всі контрольні точки з оцінкою «відмінно». Досконально знати всі теми та уміти застосовувати їх.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

13. Методичне забезпечення

1. Роздавальний матеріал на кожному практичному занятті для виконання практичних робіт.
2. Робоча програма дисципліни.
3. Виконання типових завдань.

14. Рекомендована література

Базова

1. Пономаренко В.С. Методичні рекомендації до виконання курсової роботи для студентів напрямку підготовки «комп'ютерні науки» освітньо-кваліфікаційного рівня магістр / Укл. С. В. Мінухін, І. О. Золотарьова, С. В. Знахур, О. В. Дорохов. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2001. – 48 с. (Укр. Мов.)
2. Дубовой В. М. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт з дисципліни «Комп'ютерне моделювання процесів і систем» (Частина 2). – Вінниця, 2000. – 21 с.
3. Дубовой В.М. Моделювання систем контролю та керування. – Вінниця: ВНТУ, 2005
4. Чорний О. П. Моделювання електромеханічних систем: Підручник [текст] / О.П. Чорний, А.В. Луговой, Д.Й. Родькін, О.В. Садовой. – Кременчук, 2001. – 410с.
https://elprivod.nmu.org.ua/files/modeling/%D0%A7%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%9C%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%95%D0%9C%D0%A1.pdf
5. MATLAB Simulink SimMechanics User's Guide COPYRIGHT 2001 – 2009 by The MathWorks. Ink. – 290 p.
6. Melchiorri C. Kinematic Model of Robot Manipulators. Presentation. Universit`a di Bologna. Електронний ресурс. Режим доступа: http://www-lar.deis.unibo.it/people/cmelchiorri/Files_Robotica/FIR_04_Kinem.pdf

Допоміжна

1. Губарев О.П., Левченко О.В. Методичні вказівки до лабораторних робіт з курсу “Програмовані контролери в системах керування гідропневмоавтоматики” (частина 2) студентам, що навчаються за фахом “Гідравлічні і пневматичні машини”. – Київ, НТУУ “КПІ”, 2006.- 52 с.
2. TP201 Electropneumatics Basic level Workbook / Markus Pany, Sabine Scharf, Ralph-Christoph Weber, Frank Ebel - Festo Didactic SE, Rechbergst. 3, 73770 Denknendorf, Germany, 2016. – 121 с. - <https://www.festo-didactic.com/int-en/services/printed-media/workbooks/pneumatics/electropneumatics,basic-level-tp-201-workbook-541090.htm?fbid=aW50LmVuLjU1Ny4xNy4zMj44NjMuNTM2MA>.
3. Marcus Hoffman FluidSIM Pneumatics User’s guide /Dr. Daniel Quratolo, Dr. Marcus Hoffman Dr. habil. Benno Stein «Festo». 2001. – 277 с. - https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewiOh5Pi-aftAhWsl4sKHYUXBi8QFjAAegQI-AxAC&url=http%3A%2F%2Fwww.lagos.udg.mx%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2Fadjuntos%2Fmanualfluidsimeng.pdf&usg=AOvVaw1C_ iyGrF7NDK0wZ_Y2wC0O
4. Maxon motor [Электронный ресурс] Компания Maxon motor. Режим доступа: <http://www.maxonmotor.com/maxon/view/content/products>
5. Corke P. Robotics, Vision and Control: Fundamental Algorithms in MATLAB.– Springer, 2011.– 558 page.

15. Інформаційні ресурси

Сайт кафедри <http://k202.tilda.ws/>

Сайт дисципліни <https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=2690>